

PRAWOZNAWSTWO I

Wieloznaczność pojęcia „prawo”

Sfery rzeczywistości:

1/ byty idealne: nauki dedukcyjne.

2/ przedmioty fizyczne: nauki empiryczne.

3/ relacje społeczne: nauki humanistyczne.

Prawo jako zjawisko kulturowe i społeczne.

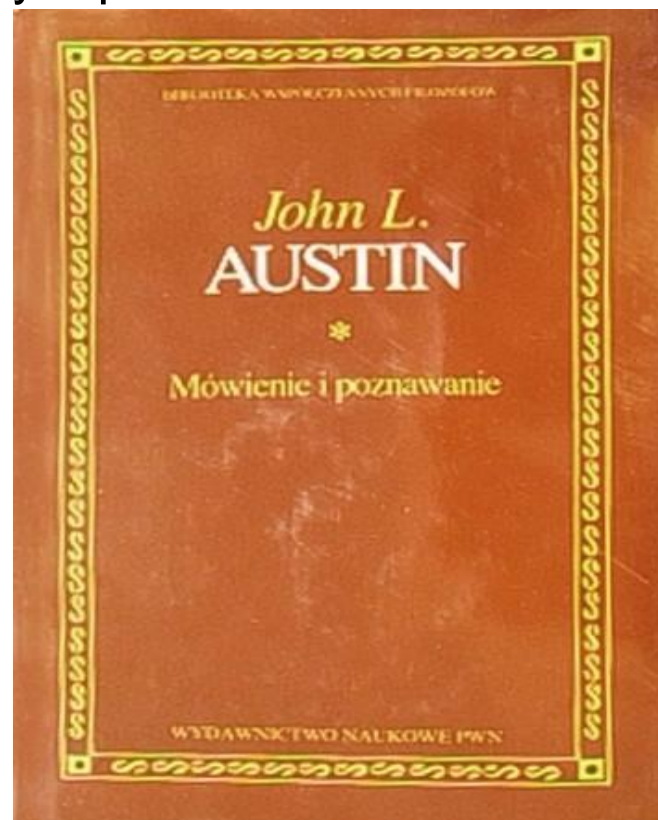
Prawo jako akt mowy (zjawisko językowe)

John Langshaw Austin

(1911-1960)

How to do Things with Words
(*Jak działać słowami*) 1962, 1993
wyd. polskie

Prawo jako byt

(ontologiczne ujęcie prawa)

1/ prawo natury (prawo naturalne):

- **teistyczne koncepcje prawa natury**
- **laickie koncepcje prawa natury.**

2/ prawo pozytywne;

3/ prawo moralne;

4/ prawo zwyczajowe.

TEKST PRAWNY/ teksty

ROZUMIENIE

INTERPRETACJA/WYKŁADNIA

ARGUMENTACJA/UZASADNIENIE

konkluzywne (jednoznaczne) normy prawne

ZASTOSOWANIE

UZASADNIENIE

Stanowienie prawa

wartości (dobra prawnie chronione)

zasady prawa

normy prawne

przepisy prawa

USTAWA
z dnia 8 marca 1990 r.
o samorządzie gminnym.
(tekst jednolity)
Rozdział 1
Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Mieszkańcy gminy tworzą z mocy prawa wspólnotę samorządową.

2. Ilekroć w ustawie jest mowa o gminie, należy przez to rozumieć wspólnotę samorządową oraz odpowiednie terytorium.

Art. 2. 1. Gmina wykonuje zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność.

2. Gmina posiada osobowość prawną.

3. Samodzielność gminy podlega ochronie sądowej.

Art. 3. 1. O ustroju gminy stanowi jej statut.

2. Projekt statutu gminy powyżej 300.000 mieszkańców podlega uzgodnieniu z Prezesem Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw administracji publicznej.

3. W sprawach spornych rozstrzyga Rada Ministrów.

Art. 4. 1. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia:

- 1) tworzy, łączy, dzieli i znosi gminy oraz ustala ich granice,
- 2) nadaje gminie lub miejscowości status miasta i ustala jego granice,
- 3) ustala i zmienia nazwy gmin oraz siedziby ich władz.

2. Rozporządzenie, o którym mowa w ust. 1, może być wydane także na wniosek zainteresowanej rady gminy.

3. Ustalenie i zmiana granic gmin dokonywane są w sposób zapewniający gminie terytorium możliwie jednorodne ze względu na układ osadniczy i przestrzenny, uwzględniający więzi społeczne, gospodarcze i kulturowe oraz zapewniający zdolność wykonywania zadań publicznych.

4. Nadanie gminie lub miejscowości statusu miasta, ustalenie jego granic i ich zmiana dokonywane są w sposób uwzględniający infrastrukturę społeczną i techniczną oraz układ urbanistyczny i charakter zabudowy.

5. Zmiany, o których mowa w ust. 1, następują z dniem 1 stycznia.

język prawny jako język aktu prawnego

Zasady techniki prawodawczej (ZTP)

§ 7. Zdania w ustawie redaguje się zgodnie z powszechnie przyjętymi regułami składni języka polskiego, unikając zdań wielokrotnie złożonych.

§ 8. 1. W ustawie należy posługiwać się poprawnymi wyrażeniami językowymi (określeniami) w ich podstawowym i powszechnie przyjętym znaczeniu.

2. W ustawie należy unikać posługiwania się:

- 1) określeniami specjalistycznymi (profesjonalizmami), jeżeli mają odpowiedniki w języku powszechnym;
- 2) określeniami lub zapożyczeniami obcojęzycznymi, chyba że nie mają dokładnego odpowiednika w języku polskim;
- 3) nowo tworzonymi pojęciami lub strukturami językowymi (neologizmami), chyba że w dotychczasowym słownictwie polskim brak jest odpowiedniego określenia.

”prawodawca nie formułuje przepisów prawa w języku, którym ludzie posługują się na co dzień, lecz w języku ogólnym – takim, jakim mówią wykształceni użytkownicy języka w sytuacjach oficjalnych” - wyrok NSA.

UNIWERSALNY SŁOWNIK JĘZYKA POLSKIEGO

Norma:

- 1/ ustalona, ogólnie przyjęta zasada, reguła, przepis, wzór
- 2/ norma prawna: zasada, reguła zachowania się, skonstruowana na podstawie przepisów prawa
- 3/ ilość, miara, granica
- 4/ norma techniczna: wagi, wzrostu, żywienia
- 5/ frazeologicznie: w normie – wszystko w porządku
- 6/ ilość pracy wyznaczona do wykonania w danym czasie
- 7/ pełny lub skrócony tytuł dzieła wypisany drobnym drukiem na dolnym marginesie pierwszej kolumny każdego arkusza drukarskiego.

Normy społeczne

NORMA SPOŁECZNA/NORMA POSTĘPOWANIA

1/ intencjonalne narzędzie kształtowania rzeczywistości społecznej

- > prawo jako instrument wykonywania władzy publicznej
- > narzędzie socjotechniki/inżynierii społecznej, cel przemiana rzeczywistości społecznej
- > prawo istnieje jako fakt społeczny, element realnego świata – realizm prawniczy
- > prawo jako efekt procesu nadawania sensu rzeczywistości, która nas otacza
- > prawo jako rozmowa – teorie dyskursu

2/ wiążący wzór powinnego zachowania w grupie społecznej

Wzór zachowania:

- **ujęcie behawiorystyczne** – typowa reakcja członka grupy społecznej na zaistnienie określonej sytuacji;
- **ujęcie psychologiczne** – zachowanie oczekiwane przez innych członków grupy, uznawane za zachowanie pożądane;
- **ujęcie normatywne**
zachowanie uprawnione/obowiązkowe z uwagi na normy przyjęte w danej grupie społecznej.

**WZÓR ZACHOWANIA STAJE SIĘ NORMĄ, JEŻELI
SPEŁNIA FUNKCJE:**

- 1/ aksjologiczną;**
- 2/ imperatywną;**
- 3/ regulacyjną.**

**NORMA JEST NORMĄ SPOŁECZNĄ, JEŻELI
SIĘ USTALIŁA I UTRWALIŁA.**

3/ wypowiedź językowa określająca sposób przyszłego zachowania

- WYPOWIEDŹ PROSPEKTYWNA (działania przyszłe)
- WYPOWIEDŹ PRESKRYPTYWNA (powinność działania)
- OGÓLNA I ABSTRAKCYJNA
- NIE POSIADA WARTOŚCI LOGICZNEJ

Klasyfikacja norm społecznych

I. Normy związane z działalnością państwa:

charakter heteronomiczny

➤ **normy polityczne**

➤ **normy prawne**

II. Normy nie związane z działalnością państwa:

charakter autonomiczny albo autonomiczno - heteronomiczny

- **normy religijne**
- **normy moralne** (moralność opisowa)
- **normy etyczne** (moralność normatywna, koncepcja treści norm moralnych)
- **normy obyczajowe** – element tradycji, jeden z systemów kontroli społecznej, silna presja społeczna, konformizacja zachowań
- **normy mowy**
- **normy mody**
- **normy savoir vivre** (etykieta, protokół dyplomatyczny, dress codes)
- **netykieta**

Cechy systemu prawa jako systemu norm społecznych

1/ instytucjonalny, sformalizowany,
proceduralny sposób tworzenia
prawa

2/ formalny charakter obowiązywania
prawa: zasada publikacji aktów
normatywnych jako zasada
konstytucyjna

3/ formalny, sformalizowany,
instytucjonalny sposób
stosowania prawa i jego
egzekwowania

4/ szczególny charakter sankcji
prawnych — zasada
wyłączności ustawy

5/ systemowy charakter prawa –
uporządkowanie hierarchiczne,
treściowe, zupełność systemu
prawa

•

6/ system prawa jako system norm I stopnia (materialnych) i norm II stopnia (metanormy, określają sposoby tworzenia, stosowania, sankcjonowania, derogacji, promulgacji norm I stopnia)

7/ konieczność legitymizowania
prawa – wskazania źródeł jego
prawomocności.